

Žaloba na zjištění pokrevního původu

Karel Gerlich.

Nová doba přináší vždy nové úkoly. Souběžně s vývojem života veřejného a hospodářského pokračuje též vývoj právní. Úkolem zákonodárce jest stanoviti povšechné zásady právní a úkolem právníků jest, aby nové vůdčí právní zásady uvedli v soulad s právními předpisy dosud platnými tak, aby celý právní řád tvořil logicky ucelenou soustavu.

Jedním z nových úkolů, jehož řešení ukládá doba, je vymezení funkce a právní povahy žaloby na zjištění pokrevního původu. Tato žaloba byla dřívějšímu našemu právnímu řádu zcela neznáma a také základní naše zákony občanského práva a civilního soudního řízení ji vůbec neznají, neboť — jak bude níže vyloženo — jsou založeny na jiném hledisku. Spočívá proto daný problém v tom, umístiti žalobu na zjištění pokrevního původu v rámci nyní platného našeho právního řádu.

*

V právním vývoji říšskoněmeckém byl nedávno též problém rozřešen, neboť tu bylo třeba v důsledku zavedení rasového práva vyřešiti především otázku soudního zjišťování otcovství, která dosud vůbec nemohla býti v soudním řízení řešena.

Podle judikatury říšského soudu v Lipsku (Leipzig) nebyla pro nedostatek právního zájmu přípustnou žaloba na určení, že určitá osoba jest nebo není otcem nemanželského dítěte. V novější době se však stále více uplatňovala zásada, že určení nemanželského otcovství není toliko předurčující otázkou pro placení výživného, jak posuzovala spory o nemanželské otcovství a určení výživného dřívější judikatura říšského soudu, nýbrž že stanovení otcovského předka je pro každé dítě dalekosáhlého významu. Podstatnou a rozhodující měrou působila na obrat v judikatuře říšského soudu rasová teorie a význam krevního původu ve smyslu nauky nacionálního socialismu německého.

První rozhodnutí v tomto směru, kterým bylo uznáno na přípustnost žaloby na zjištění otcovství, bylo rozhodnutí nalézací-

ho senátu říšského soudu ze 14. října 1937, IV 92/37¹⁾. V tomto rozhodnutí říšský soud vyložil, že se původ (Abstammung) musí pokládati za právní poměr ve smyslu § 256 ZPO²⁾, takže podle tohoto ustanovení jest přípustnou žaloba na určení existence nebo neexistence krevního původu jedné osoby od druhé, je-li tu právní zájem na bezodkladném zjištění tohoto původu.

Další krok ve vývoji judikatury v naznačeném směru učinilo rozhodnutí říšského soudu z 15. června 1939, IV 256/38³⁾. Zaujalo totiž stanovisko také k další otázce, zda pro tuto určovací žalobu platí obecné předpisy procesní či předpisy o zvláštním řízení (§§ 640-643 ZPO). Dříve citované rozhodnutí ze 14. října 1937 totiž vyloučilo použití zvláštního řízení, ježto nenalezlo pro to vhodné zákonného příkladu. Toto stanovisko ovšem způsobilo, že na základě určovací žaloby může být rozhodnuto jen s platností pro strany rozepře, protože pro řízení neplatí zásada vyšetřovací, nýbrž projednací, spor může být rozhodnut rozsudkem pro uznání nebo pro zmeškání, a konečně může také vůbec přípustnost určovací žaloby odpadnouti, není-li mezi stranami sporu. Z toho plyne, že určovací žaloba, odkázaná na obyčejné řízení, je značně ohrožena ve svém praktickém výsledku. Říšský soud se proto rozhodl změnit dosavadní judikaturu také v otázce, jaké předpisy o řízení se tu mají použít, a uznal, že na spor, ve kterém jde o určení existence či neexistence rodičovského poměru (Abstammungsverhältniss), má být použito předpisů o zvláštním řízení (§§ 640 a d. ZPO). V odůvodnění poukázal především na dalekosáhlé důsledky a význam krevního původu, jak byly vytvořeny nacionálněsocialistickým světovým názorem. Ty ovšem spadají vesměs do oboru práva veřejného a jdou dále přes vztahy osob, zúčastněných bezprostředně na právní rozepři. Zejména okolnost, že rozsudek, vydaný na základě určovací žaloby v obyčejném řízení, zůstává omezen ve své působnosti toliko na strany rozepře, činí takovou žalobu zcela nezpůsobilou k tomu, aby uspokojila ty požadavky, které vedly k tomu, že byla uznána za přípustnou. Říšský soud se proto

¹⁾ Zeitschrift der Akademie für Deutsches Recht 1938, str. 724.

²⁾ Tento předpis stanoví přípustnost určovacích žalob zcela obdobně jako § 226 našeho c. ř. s. § 256 ZPO zní: Auf Feststellung des Bestehens oder Nichtbestehens eines Rechtsverhältnisses, auf Anerkennung einer Urkunde oder auf Feststellung der Unechtheit derselben kann Klage erhoben werden, wenn der Kläger ein rechtliches Interesse daran hat, dass das Rechtsverhältnis oder die Echtheit der Unechtheit der Urkunde durch richterliche Entscheidung alsbald festgestellt werde.

³⁾ Zeitschrift der Akademie für Deutsches Recht 1939, str. 534 a d., Deutsche Justiz 1939, str. 1179.

v citovaném rozhodnutí rozhodl raziti cestu takovým rozhodnutím, jaká vyžadují rasové a národnostně politické požadavky lidu, a také tímto svým rozhodnutím cestu k řešení ukázal. Byl si při tom vědom, jak v rozhodnutí výslovně bylo zdůrazněno, že doslov zákona odporuje tomuto rozhodnutí, neboť § 644 ZPO vylučuje použití předpisů §§ 640-643 ZPO na spory o existenci a neexistenci nemanželského otcovství. Tento předpis však měl při svém vzniku a dosavadní platnosti své odůvodnění jen v tom, že německé občanské právo neuznávalo žádný příbuzenský poměr mezi nemanželsky zrozeným dítětem a jeho zploditelem (s výjimkou překážky manželství v § 1310, odst. 2 obč. zák. něm.) a pohlíželo na jejich vzájemný vztah toliko jako na poměr ryze majetkový. Proto se vztahuje § 644 ZPO podle svého znění i smyslu toliko na zjištění tohoto ryze majetkoprávního vztahu mezi nemanželským dítětem a mužem, kterého je považovati za jeho zploditele, nemá však naproti tomu vůbec žádného významu pro zjištění krevního společenství, o které nyní jde.

Při řešení procesní otázky, jakých předpisů o řízení jest použiti na spory o zjištění krevního původu, vyvstal říšskoněmecké judikatuře nový úkol vyplniti mezeru v zákoně a naléztí, jakou procesní normu by byl zákon pro řízení určil, kdyby v době jeho vydání byla zamýšlena také úprava takových určovacích žalob.

Říšský soud odůvodnil své úvahy, které ho vedly k odlišnému řešení proti výslovnému znění zákona rozsáhlými důvody. Než pronikly nacionálněsocialistické zásady do právního řádu, neměl krevní původ pro právo žádného rozhodujícího významu. Pokud šlo o děti manželské, měl jejich rodinný poměr na rozdíl od dětí nemanželských dalekosáhlejší význam i mimo právo majetkové. Nicméně ani zde nebyl rozhodujícím krevní původ. Dřívější úprava předpisů o popírání manželského původu dítěte přenechávala také z největší části rozhodnutí na vůli muže, kterého bylo považovati za otce. Jestliže přes to platily §§ 640, 641 ZPO pro řízení v těchto rodinných sporech, a jako zvláštní předpisy zaručovaly ve zvýšené míře hledání pravdy, odnímalý stranám vliv na řízení a zaručovaly pravdivé rozhodnutí, nebyla toho příčinou tehdy ještě neznámá důležitost krevního původu. Vysvětlení toho spočívá spíše v té okolnosti, že stav rodiny a příslušnosti k ní se nedotýká jen zájmů příslušníků rodiny, nýbrž i celku, takže se jedná o spory, které svým výsledkem přesahují okruh zájmů procesních stran. Nedá se proto z procesních předpisů zjistiti, zda měly býti ze zvláštního řízení podle §§ 640 a d.

ZPO vyňaty určovací žaloby, které sledují určení původu, nýbrž chybí tu v jejich příčině jakákoliv úprava, která nebyla ani zamýšlena, ježto takové žaloby byly tehdy neznámé a podle tehdejšího právního řádu ani nemohl existovati právní zájem na takovém určení. Ježto pak krevní původ získal pro právo tak dalekosáhlý význam a proto také musela býti připuštěna příslušná určovací žaloba, ukazuje se, že německý civilní řád soudní neobsahuje žádných předpisů, které by bylo lze použití bezprostředně na projednávání těchto žalob. Předpisy obyčejného řízení jsou nedostačující, ježto odnímají této určovací žalobě její právní význam, a může jí býti vyhověno jedině nově vytyčenými požadavky. Musí proto býti mezera v zákoně vyplněna. To se může státi jen vhodným přizpůsobením předpisů §§ 640 a d. ZPO.

Podle nového pojetí práva a s ohledem na různé zákonné předpisy současné doby má krevní původ jednotlivce význam nejen pro něho, ale i pro národní celek. Z toho důvodu ho nelze jinak ceniti než poměr rodičů k dětem, jak je upraven občanským zákoníkem. To není třeba dnes — jak zdůraznil říšský soud v probíraném rozhodnutí — zvláště odůvodňovati. Je to dokázáno již tou skutečností, že nové právo za určitých okolností umožňuje státnímu zástupci napadati manželský původ dítěte, nevkládá tedy rozhodnutí o rodinné příslušnosti dítěte do rukou muže, který je pokládán za otce, jak to činilo dřívější právo, nýbrž prosazuje se strany státu právní zjištění skutečného původu. Dalekosáhlý význam krevního původu dává pak bez dalšího odpověď na otázku, jak by byl civilní soudní řád upravil řízení o zjištění tohoto původu, kdyby při tvorbě zákona považoval takovou úpravu za nutnou. Právní rozepře, která jedná o určení existence nebo neexistence krevního původu, nemůže býti považována za méně důležitou nežli právní rozepře, která jedná o existenci nebo neexistenci poměru rodičů k dětem. Proto říšský soud v tomto rozhodnutí prohlásil, že na takové spory o původ nutno použiti předpisy o zvláštním řízení podle §§ 640 a d. ZPO. Z toho pak také čerpá říšský soud oprávnění a také nutnost, aby odkázal žaloby na určení existence nebo neexistence krevního původu do tak zvaného statusového řízení. S žalobou na určení nemůže však býti spojena žaloba jiného druhu, zejména žaloba o placení výživného.

Toto rozhodnutí říšského soudu vyřešilo správně otázku oficiality ve sporech o nemanželské otcovství. Umožnila mu to nyní platná ústava, která dovoluje soudu měniti zákon, pokud odpo-

ruje duchu nacionálněsocialistického zřízení státu. Stanovení oficiality řízení pro spory o manželské otcovství jest jen důsledným provedením jejich pojetí jako sporů statusových⁴⁾.

Avšak nejen pro děti nemanželské, nýbrž i pro děti manželské bylo nutno nalézt cestu, jak jim umožniti zjištění pokrevního původu, jestliže jejich rodinný původ byl nearijský a tedy jim na újmu v životě hospodářském a občanském vůbec.

V tomto směru vyslovil říšský soud v rozhodnutí z 2. října 1939 VIII 142/39 zásadu, že žaloba na zjištění pokrevního původu je ve Východní marce stejným způsobem přípustna jako v Říši. Nepřípustná žaloba na popření manželského původu podle §§ 158, 159 obč. zák. může za určitých podmínek býti změněna v žalobu o zjištění pokrevního původu. V tomto případě je také pro tuto žalobu pasivně legitimován kurátor, zřízený podle §§ 158, 159 obč. zák.⁵⁾

V důvodech rozhodnutí vykládá říšský soud nejprve dosavadní zákonnou úpravu oduznání manželského původu. Podle § 158 obč. zák. přísluší právo popření manželského původu dítěte výlučně jen manželovi jeho matky. Uplatnění tohoto práva je vázáno propadnou lhůtou tří měsíců od nabytí vědomosti o narození dítěte. § 159 obč. zák. upravuje pak subsidiární popěrné právo dítěte, váže je však na mimořádné další podmínky: že totiž manžel matky dítěte zemřel před uplynutím zákonné popěrné lhůty, že matka s popřením souhlasí a že dítě podá žalobu před uplynutím jednoho roku po dosažení zletilosti. Jestliže tedy tyto podmínky nejsou dány, nebo manžel matky dítěte neb i dítě samo zmeškají stanovené zákonné lhůty, je vyloučeno jakékoliv popření manželského původu dítěte. Tím jest také definitivně rozhodnuta otázka rodinné příslušnosti dítěte k rodině manžela jeho matky. Není tím však rozhodnuta otázka jeho pokrevního původu. Tato otázka může po vývoji, kterým prošla říšská judikatura v posledních letech, býti předmětem zvláštní žaloby zjišťovací.

Již v dřívějších rozhodnutích bylo vyloženo, že pokrevní původ jest právním poměrem, jaký má na mysli § 256 něm. c. ř. s.

⁴⁾ Srovnej Gerlich: Spory o otcovství jako spory statusové v judikatuře říšského soudu. (Časopis pro práv. a st. vědu XXII. 1939 str. 297 a d.)

⁵⁾ Deutsche Justiz 1939, str. 1837. V právní větě se sice mluví o aktivní legitimaci kurátora, jde však zřejmě o nedopatření, neboť kurátor nemá nikdy aktivní legitimaci k žalobě. V důvodech rozhodnutí se pak mluví správně o pasivní legitimaci kurátora.

a že právní zájem dítěte na zjištění jeho skutečného krevního původu musí býti zpravidla uznán v případech, kdy je rozhodné, zda dítě má zploditele německého či zploditele židovského. Ježto předpoklady přípustnosti určovací žaloby podle § 256 něm. c. ř. s. jsou stejné jako předpoklady určovací žaloby podle § 228 rak. c. ř. s., platí tyto zásady říšskoněmecké judikatury také v právní oblasti rakouské.

Nalézací senát říšského soudu šel dokonce tak daleko, že v konkrétním případě uznal, že může býti uznáno na zjištění pokrevního původu, i když žalobkyně se domáhala v žalobě od uznání manželského původu a bylo zjištěno, že pro toto žalobní žádání není podkladu pro zmeškání zákonné lhůty. Nalézací senát posuzoval žalobní žádost tak, že se jí žalobkyně domáhá zjištění, že nepochází z manželství své matky, nýbrž je jejím nemanželským dítětem. Takto formulované žalobní žádosti je rozuměti tak, že se žalobkyně domáhá negativního zjištění, že mezi ní a manželem její matky není pokrevního vztahu. I pro takovou žalobu pak je pasivně legitimován kurátor k obhájení manželského původu, neboť tento soudem zřízený kurátor zastupuje veřejný zájem na zjištění materiální pravdy. Jeho funkce je obdobná jako funkce bývalého obhájce manželského svazku ve sporech manželských. Kurátor proto musí za přiměřeného použití předpisů pro obhájce manželského svazku zjednat si o všech okolnostech, které se uvádějí pro nebo proti původu žalobkyně, úplnou znalost, zkoumati bedlivě, pokud jest v zákoně odůvodněn a úplným důkazem podporován, anebo které námitky a pochybnosti tomu vadí, a prohlásiti se o tom soudu důkladně a svědomitě (§ 17 dvor. dekretu z 23. srpna 1819 č. 1595 Sb. z. s.). Ustanovení tohoto kurátora a jeho účast v procesu v roli žalovaného, skýtá pak záruku, že veřejný zájem na zjištění a vyšetření skutečných pokrevních vztahů ve zjišťovacím sporu podle § 228 c. ř. s. rak. zůstane zachován a zajištěn.

*

K posouzení přípustnosti žaloby na zjištění pokrevního původu podle práva platného v Protektorátu Čechy a Morava musíme nejprve si uvědomiti z á k l a d n í p o j e t í o t c o v s t v í v našem občanském zákoně.

Manželské otcovství je dáno formálně platným manželským svazkem muže, který platí za manželského otce, s matkou dítěte (§ 138 obč. zák.). Zákonná domněnka z toho vzniklá může býti vyvrácena jen žalobou o popření manželského původu podle § 158 obč. zák. mužem, který je podle zákonné domněnky manželským otcem, anebo podle § 159 obč. zák. dítětem. Obě

žaloby jsou vedle jiných formálních předpokladů vázány lhůtami, po jichž uplynutí je zákonná domněnka manželského původu nevyvratitelná.

Nemanželské otcovství je založeno důkazem nebo uznáním soulože s matkou dítěte v kritické době (§ 163 obč. zák.). Podle doslovu zákona není domněnka otcovství z důkazu soulože vyplývající vyvratitelnou⁶⁾, soudní praxe se však přiklonila ke stanovisku, že jde o domněnku vyvratitelnou a připouští proti ní protidůkaz.

Jak správně zdůraznil Sedláček, nezjišťuje se ve sporu o popření manželského původu dítěte jeho biologický původ⁷⁾, stejně jako ani nemanželské otcovství není podle našeho práva totožné s fyziologickým zplozením dítěte⁸⁾. Manželské a nemanželské otcovství upravené naším občanským zákoníkem totiž je vybudováno na základě rodinné příslušnosti a z toho pak vyplývajícího rodinného práva majetkového.

Zcela nové hledisko na poměr dětí k rodičům bylo vneseno do našeho právního řádu zavedením předpisů rasových, které pojí určité dalekosáhlé důsledky osobního stavu k okolnosti, z jakých předků jedinec pochází. Jde tu o docela novou instituci rasového a pokrevního původu, která tu stojí vedle rodinného stavu. V každém normálním případě je dán pokrevní původ stejnými podmínkami jako původ rodinný, nemusí tomu však tak býti vždycky. To zejména proto, že — jak shora bylo vyloženo — spočívá rodinný původ v zákoně na předpokladech formálních, nikoliv na zjištění skutečného původu.

Proto také v dosavadním právu byla tato otázka procesně upravena tak, že vyhovovala jen dosavadnímu hledisku hmotného občanského práva. Nemanželské otcovství je považováno spíše za otázku majetkového rázu (placení výživného) bez důsledků rodinné příslušnosti k ostatní rodině nemanželského otce. Proto spory o nemanželské otcovství jsou ryze soukromou záležitostí stran a předmět sporu podléhá jejich dispozici se všemi z toho plynoucími důsledky (rozsudek pro zmeškání atd.). S manželským otcovstvím je však již spojena rodinná příslušnost, jde o spor statusový, jehož rozhodnutí platí proti všem osobám, i na sporu nezúčastněným⁹⁾, proto je částečně ovládáno

⁶⁾ Srovnej Sedláček, Komentář k § 163 obč. zák., str. 826.

⁷⁾ Srovnej Sedláček, Komentář k § 158 obč. zák., str. 800.

⁸⁾ Srovnej Sedláček, Komentář k § 163 obč. zák., str. 825.

⁹⁾ Srovnej Hora, Č. právo procesní II. str. 415.

zásadou oficiality, vyjádřenou opatrovníkem, zřízeným soudem podle § 158 obč. zák. k obhájení manželského původu.

Zjištění pokrevního původu se dotýká osobního stavu žalujícího dítěte, jde proto o věc statusovou. Prognika tu tedy veřejný zájem na zjištění pravdivosti skutečného stavu, takže je povinností soudu, aby k této okolnosti přihlížel a všemi procesními prostředky jí napomáhal. Zejména důkazy bude soudu zkoumati s obzvláštní přísností a v případě nejasností musí soud z úřadu pečovati o to, aby přiměřenými dalšími důkazy byly vyjasněny. V otázce potřeby důkazů dlužno tu v plném rozsahu použití analogie § 158 obč. zák., takže žalobě bude lze vyhověti jen tenkrát, prokáže-li se bezpečně, že manžel matky žalujícího dítěte naprosto s touto v kritické době nesouložil a zjistí-li se bezpečně soulož trveného pokrevního otce s matkou žalobce v kritické době. K důkazu však nestačí pouhé svědectví matčino, nýbrž toto jest jen hlavním důkazem, který však musí býti doplněn ještě dalšími důkazy.

Žaloba na zjištění pokrevního původu je žalobou určovací. Právní zájem na určení ve smyslu § 228 c. ř. s. je dán předpisy rasovými, takže tento právní zájem žalující dítě dokáže tím, že předloží doklady o nearijském původu muže, který platí podle zákonné domněnky za jeho otce. Přípustnost určovací žaloby dítěte o jeho původu, a to jen podle obdoby § 158 obč. zák. uznávala naše soudní praxe již dříve. Tak byla na př. přípustnou žaloba dítěte, na určení, že nebylo zplozeno tím, kdo uznal k němu nemanželské otcovství, a že není proto účinná legitimace potomním sňatkem (§ 161 obč. zák.) žalovaného s matkou žalujícího dítěte. I pro tuto žalobu uznává soudní praxe pasivní legitimaci obhájce manželského zrození¹⁰⁾. Není proto důvodu, proč by nebylo možno připustiti také určovací žalobu dítěte proti obhájci manželského zrození na zjištění pokrevního původu jiného, než je původ manželský, když není zvláštního předpisu, který by dítě z tohoto oprávnění, jež plyne z ustanovení § 228 c. ř. s., § 50 č. 3 j. n. a předpisů rasových, výslovně vylučoval¹¹⁾.

Aktivně legitimováno k žalobě o zjištění pokrevního původu jest jenom dítě, neboť jenom ono má právní zájem na tomto zjištění ve smyslu § 228 c. ř. s. Při tom dlužno zdůrazniti, že tento právní zájem může míti jen dítě manželské. Jenom u něho totiž může nastati případ shora popsaný, že pro zmeškání lhůty k popření manželského původu

¹¹⁾ Srovnej k tomu důvody cit. rozhodnutí č. 17.094 Sb. n. s. civ.

¹⁰⁾ Srovn. rozh. nejv. soudu č. 17.094 Sb. n. s. civ.

zůstala jeho rodinná příslušnost nezměnitelně určena. Je-li tato příslušnost s hlediska rasových předpisů jemu na závalu, je odůvodněn jeho právní zájem na zjištění skutečného pokrevního původu. Není tedy tento právní zájem dán v případě, kdy dítě ještě může s úspěchem popřít svůj manželský původ a tuto překážku svého pravého pokrevního původu odstraniti.

U nemanželských dětí nemůže být nikdy dán právní zájem na zjištění pokrevního původu, neboť podle ustálené soudní praxe má nemanželské dítě kdykoliv možnost domáhati se sporem zjištění, že ten, kdo uznal své nemanželské otcovství k němu, není jeho skutečným otcem¹²⁾. Jestliže pak bylo již k žalobě dítěte uznáno na nemanželské otcovství určitého muže, nemůže se dítě domáhati v tom směru změny a také pravoplatný rozsudek zjišťující pohlavní styky muže s matkou dítěte v kritické době vylučuje jiné zjištění pokrevního původu, který musí vždy býti zjištěn nade vši pochybnost.

Pasivně legitimován k žalobě o zjištění pokrevního původu je vždy opatrovník zřízený soudem ve smyslu § 158 obč. zák. k obhájení manželského zrození žalujícího dítěte. To především proto, že — jak bylo právě vyloženo — půjde vždy o dítě manželské, dále pak proto, že rozhodnutí o pokrevním původu se dotýká manželského původu dítěte. Tento manželský původ sice dítěti zůstane, zůstane však z něho — v případě kladného výsledku sporu — toliko formální příslušnost k rodině ve smyslu rodinného práva občanského, takže je tím nesporně manželský původ dítěte dotčen. Tento důvod považují — na rozdíl od rozhodnutí říšského soudu z 2. října 1939 VIII 142/1939 nahore citovaného — za rozhodující pro pasivní legitimaci obhájce manželského zrození. Teprve z ní pak plyne — citovaným rozhodnutím a priori předpokládaný — veřejný zájem na objektivní pravdivosti zjištění pokrevního původu. Vždyť tento veřejný zájem lze konstruovati teprve z toho, jaké zájmy v zákoně vyjádřené tu jsou dotčeny.

Žalobní žádost bude ve sporu o zjištění pokrevního původu směřovati ke zjištění, že žalující dítě není pokrevním dítětem manžela své matky, po případě též ke zjištění, že je pokrevním dítětem jiného určité pojmenovaného muže. Připustnost první části žalobní žádosti je odůvodněna již tím, co bylo vyloženo. Sama o sobě však nemá velkého praktického významu, neboť jen popírá pokrevní otcovství manželského otce, které však zůstává s hlediska rasového původu, dokud není stanoven jiný krevní otec. Ten však může býti zjištěn toliko rozsudkem.

¹²⁾ Srovnej rozhodnutí nejv. soudu č. 6210 a 13.095 Sb. n. s. civ.

Proto přípustnost druhé části petitu je odůvodněna tím, že zjištěním pokrevního vztahu nejsou nikterak zjištěny právní povinnosti pokrevního otce k dítěti, neboť z tohoto pokrevního poměru žádné povinnosti podle občanského práva pokrevnímu otci neplynou. Může tedy tento pokrevní vztah být vysloven rozsudkem ve sporu, na kterém není pokrevní otec jako strana zúčastněn. V tomto sporu totiž nejde o řešení soukromoprávních otázek, zda dítě je původu manželského či nemanželského, s účinkem pro majetkové právo rodinné¹³⁾. Jde tu jednak o určení takového osobního stavu dítěte, z kterého nemůže dítě vyvozovati žádné majetkové nároky vůči komukoliv, tedy ani vůči svému pokrevnímu otci, jednak o takové statusové určení, které má obecnou platnost proti každému, aniž je tím někdo ve své právní sféře dotčen. Povinnost k zjištění materiální pravdy arci ukládá soudu, aby z úřadu také toto zjištění provedl co nejdůkladněji, tedy pokud možno především na základě výslechu muže, jehož pokrevní otcovství má být rozsudkem zjištěno. Uznání pokrevního otcovství, učiněné prohlášením pokrevního otce, jest samo o sobě bez právního významu a může být vysloveno jen rozsudkem. Tím je pak dán právní zájem žalujícího dítěte na druhé části nahoře uvedeného zjišťovacího výroku.

V případě odděleného vedení sporů jednak o popření pokrevního původu od manželského otce, jednak o zjištění pokrevního otcovství jiného muže, je možno o posléze uvedené žalobě rozhodnouti rozsudkem teprve po právní moci rozsudku zjišťujícího, že žalobce není pokrevním synem svého manželského otce. I pro tento druhý spor, v němž půjde o samostatné zjištění pokrevního otcovství, je pasivně legitimován toliko obhájce manželského zrození. Jeho pasivní legitimace k tomu sporu je dána kromě toho, co již bylo svrchu vyloženo, dále tím, že určení pokrevního otce vedle otce manželského se dotýká manželského zrození dítěte, a konečně tím, že nemůže být zde žalován ani manželský ani pokrevní otec, nýbrž jen obhájce manželského zrození, hájící veřejný zájem na objektivní pravdivosti pokrevního původu. Ostatně pasivní legitimace je vyloučena u manželského otce tím, že jeho právní postavení je vymezeno výslovným ustanovením § 158 obč. zák., a u pokrevního otce tím, že sám svým dobrovolným uznáním nemůže dítěti propůjčiti krevní původ, jak již bylo svrchu vyloženo, takže nemůže být ani o takové uznání žalován.

Příslušnost soudu k žalobě o zjištění pokrevního pů-

¹³⁾ Srovnej důvody rozhodnutí nejv. soudu č. 17.094 Sb. n. s. civ.

vodu je dána ustanovením § 50 č. 3 jur. nor., tedy soudu krajského. Protože jde o nikoliv majetkový spor, je výlučně příslušným senát a podrobení se samosoudci podle § 7 a) odst. 4 jur. nor. ve znění čl. I. č. 2 zákona z 16. června 1936 č. 161 Sb. z. a n. je vyloučeno¹⁴⁾. Místně příslušným je pak soud obecného sudiště dítěte, po případě soud jeho domovské obce (§ 100 j. n.).

Ježto není o tom zvláštních ustanovení, stejně jak tomu není v příčině žalob podle §§ 158 a 159 obč. zák.¹⁵⁾, a jde o určovací žalobu podle § 228 c. ř. s., platí pro řízení předpisy části druhé c. ř. s. Poněvadž ale stranám nepřísluší dispozice o předmětu rozepře, nelze vynést ani rozsudek pro zmeškání, vzdání nebo uznání. Proto se také nekoná o žalobě na zjištění pokrevního původu první rok.

¹⁴⁾ Ve výnosu min. sprav. ze dne 20. srpna 1940 č. 37.998/40 citovaný spor o zjištění pokrevního původu Ck XVIII a 401/40 byl tedy nesprávně zapsán do rejstříku samosoudcovského.

¹⁵⁾ Teprve osnova c. ř. s. (tisk posl. sném. č. 850/37) hodlala zavést i v § 636 pro tyto spory oficiální řízení, platné pro řízení ve věcech manželských.

Příklad žaloby na zjištění pokrevního původu.

Krajskému soudu

v.....

Žalobce: X. Y., zastoupený advokátem drem.....

Žalovaný: Obhájce manželského zrození Xe Ypsilona.

Žaloba o zjištění pokrevního původu.

Dvojmo, 1, rubrika
s plnou mocí příl. A v orig.

I. Žalobce se narodil dne v a byl zapsán v rodné matrice jako manželský syn pana A. B. Ježto tento neodporoval žalobcovu manželskému původu žalobou podle § 158 obč. zák., zůstal tento zápis v matrice nezměněn a nelze ho nyní žádným právním prostředkem změnit.

Důkaz: rodný list, který bude předložen.

II. Žalobce však není pokrevním synem pana A. B. Tento sice byl v době žalobcova narození manželem matky žalobcovy, vůbec se však s ní nestýkal pohlavně v době, od které neuplynulo až do žalobcova narození méně než 180 a více než 300 dnů.

Důkaz: svědectví

III. Skutečným pokrevním otcem žalobcovým jest pan C. D. Tento totiž souložil s matkou žalobcovou v době, od které až do žalobcova narození neuplynulo více než 300 a ne méně než 180 dnů, zejména ve dnech

Důkaz: svědectví

IV. Pan C. D. také otcovství k žalobci vždy uznával a i nyní uznává, protože však pan A. B. nepopřel manželské zrození žalobcovo v zákonné lhůtě, zůstalo uznání nemanželského otcovství pana C. D. k žalobci bez právního významu.

Důkaz: svědectví pana C. D.
spisy okresního soudu v

V. Žalobce má nyní právní zájem na tom, aby bylo zjištěno, že není pokrevním synem pana A. B., nýbrž že jest pokrevním synem pana C. D. Pan A. B. je totiž nearijského původu, kdežto pan C. D. je arijec.

Důkaz: osvědčení o rasovém původu, jež budou předložena.

Předkládaje v příloze A. orig. plnou moc svého právního zástupce, činí žalobce

n á v r h :

1. aby byl soudem zřízen obhájce manželského zrození Xe Ypsilonu pro tento spor a žaloba jemu doručena;

2. aby po provedení ústního jednání uznáno bylo p r á v e m :

Zjišťuje se, že X. Y., narozený dne v
..... z matky E. F., rozené G., a zapsaný v rodné matrice
..... úřadu v jako manželský syn A. Ba, není
pokrevním synem A. Ba, nýbrž jest pokrevním synem C. Da, narozeného
dne v, manželského syna Ha Je
a jeho manželky K., rozené L.

V dne

X. Y.